

Organizacija za Evropsku Bezbednost i Saradnju

ODELJENJE ZA LJUDSKA PRAVA, DECENTRALIZACIJU I ZAJEDNICE

Sekcija za Praćenje Pravnog Sistema

Mesečni Izveštaj – Septembar 2007

Nepoštovanje principa zakonitosti narušava domaći zakon i međunarodne standarde ljudskih prava

OEBS Misija na Kosovu (OEBS) je zabrinuta da sudovi nisu poštovali princip zakonitosti krivično goneći osobe za zločine koji nisu smatrani prekršajima u vreme kada su navodno počinjeni, ili izricanjem kazni koje su iznad maksimuma određenog zakonom.

Princip zakonitosti (“*nulum crimen, nulla poena sine lege*“) je fundamentalni pravni princip koji ima za cilj da zaštiti pojedince od proizvoljnog nametanja sankcija od strane države. Ovaj princip je široko priznat od strane konvencija o ljudskim pravima¹ i domaćeg zakona.²

Prvi deo principa, *nullum crimen sine lege*, zabranjuje kažnjavanje osobe za delo koje nije smatrano krivičnim delom u vreme kada je počinjeno. Prema tome, krivična uredba se ne može retroaktivno primeniti. Drugi deo, *nulla poena sine lege*, štiti počinioca od kazne veće one predviđene zakonom.

Uprkos tome, OEBS je nadgledao slučajeve u kojima su sudovi narušili oba aspekta principa zakonitosti.

U slučaju pred vlastima u Okružnom sudu je 7. novembra 2006. godine potvrdio optužnicu protiv optuženog za zločin trgovine ljudima, u skladu sa članom 139(3) Privremenog krivičnog zakona Kosova (PKZK), ozbiljno krivično delo koje se kažnjava kaznom od 7 do 20 godina zatvora. Ipak, navodna dela koja sačinjavaju trgovinu ljudima desila su se 1999, dve godine ranije nego što je trgovina ljudima klasifikovana kao posebno krivično delo u kosovskom pravnom sistemu,³ i pet godina pre donošenja pravne uredbe na kojoj se zasnivala optužnica.⁴

Na dva suđenja⁵ pred Opštinskim sudom oba održana 16. avgusta 2007. godine, sud je osudio dvojicu optuženih za nezakonit prelazak granice⁶ i svakog sudio na kaznu od po 900€. ⁷ Zakon određuje kaznu od 250€ za ovaj prekršaj.

U gore navedenom prvom primeru, sud je retroaktivno primenio krivičnu uredbu. U drugom primeru, sud je izrekao kaznu strožiju nego što zakon dozvoljava.⁸ U oba

¹ Videti član 15(1) Međunarodnog sporazuma o građanskim i političkim pravima (MSGPP), i član 7(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP). Videti takođe Evropski sud za ljudska prava (ESLJP), *Kokinakis protiv Grčke*, presuda, 25. maj 1993. godine, paragraf 52.

² Videti član 1 Privremenog krivičnog zakona Kosova (PKZK), proglašen Uredbom UNMIK-a Br. 2003/25 O privremenom krivičnom zakonu Kosova, 6. jul 2003. godine.

³ Videti Odeljak 2 Uredbe UNMIK-a 2001/4 O zabrani trgovine ljudima na Kosovu, 12. januar 2001. godine.

⁴ PKZK je stupio na snagu tek 6. aprila 2004. godine.

⁵ Ovi postupci su vođeni na osnovu člana 476 ff. Privremenog zakona o krivičnom postupku Kosova (PZKPK).

⁶ Član 114(1), PKZK.

⁷ Pomena radi, izvršenje krivične presude je ukinuto na osnovu člana 43 PKZK.

⁸ Pomena radi, u oba slučaja odbrana nije uložila žalbu na odluke zasnovanu na kršenju članova 1 i 2 PKZK.

slučaja, sud je narušio domaći zakon i međunarodne standarde ljudskih prava koji sadrže princip zakonitosti.

Prema tome, OEBS preporučuje da:

- Tužiocima ne treba da pokreću krivične slučajeve protiv osoba i sudije ne treba da osuđuju optužene za dela koja nisu smatrana zločinima u vreme kada je navodni zločin počinjen.
- Sudije treba da izriču kazne dozvoljene zakonom.
- Kada sud osudi optuženog za zločin ili izrekne kaznu koja nije predviđena zakonom, njegov ili njen advokat treba da uloži žalbu na presude kao narušavanje članova 1 i 2 PKZK.

Odlaganja u izvršenju konačnih sudskih presuda narušavaju domaći zakon i pravo na pravedno suđenje

OEBS je zabrinut da pojedini sudovi ne reaguju odmah na predloge stranaka da izvrše konačne sudske presude, čime narušavaju pravo na pravedno suđenje.

Efektivno sprovođenje sudskih odluka se podrazumeva u garanciji prava na pravedno suđenje (Član 6, ESLJP). ESLJP smatra da bi pravo na pristup sudu "bilo iluzorno ukoliko [...] domaći pravni sistem dozvoli da konačna, obavezujuća sudska odluka ostane nedelotvorna na štetu jedne strane".⁹ Štaviše, prema članu 6 EKLJP, svako ima pravo na suđenje u razumnom vremenu. Ovaj vremenski period obuhvata izvršne procedure.

Prema primenljivom domaćem zakonu, Zakonu o izvršnoj proceduri (ZIP), sud je obavezan da u izvršnim procedurama interveniše odmah po predlogu poverioca.¹⁰

Uprkos ovim odredbama, OEBS je nadgledao nekoliko slučajeva u kojima sud nije reagovao odmah na predlog poverioca, time narušavajući domaći zakon i ugrožavajući pravo stranke na pravedno suđenje. Sledeći slučajevi služe kao primer:

U slučaju pred Opštinskim sudom sud je u presudi datiranoj 13. septembra 2001. godine odlučio da tuženi isprazni spornu imovinu i prenese vlasništvo na tužioca u roku od 15 dana. Okružni sud je 4. decembra 2001. godine potvrdio ovu presudu. Ipak, nakon što je tužilac zatražio iseljenje tuženih iz prostorija 21. decembra 2001. godine,¹¹ izvršilac je samo delimično izvršio presudu 21. juna 2002. godine, i iselio tužene samo sa jednog dela imovine. Kao posledica toga, dana 29. jula 2003. godine, tužilac je podneo još jedan zahtev da se tuženi iseie iz svih prostorija.¹² Ipak, sud ništa nije preduzeo dok tužilac nije podneo još

⁹ Videti *Hornsbi protiv Grčke*, ESLJP, presuda, 19. mart 1997. godine, paragraf 40.

¹⁰ Članovi 2(1) i 10(1), Zakon o izvršnoj proceduri, Službeni List Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, 21. april 1978. godine, Br. 20/78.

¹¹ Sud je primio zahtev za izvršenje 18. januara 2002. godine.

¹² Sud je primio zahtev za izvršenje 30. jula 2003. godine.

jedan zahtev za izvršenje 24. aprila 2007. godine. Trenutno, izvršna procedura je još uvek u toku i presuda je samo delimično izvršena.¹³

U drugom slučaju pred Opštinskim sudom presudom datiranoj 9. februara 2005. godine sud je zahtevao da tuženi plati naknadu štete. Okružni sud je potvrdio presudu 12. jula 2006. godine, i 12. oktobra tužilac je tražio izvršenje presude od strane Opštinskog suda. Uprkos tome, tek nakon šest meseci, dana 2. marta 2007. godine, sud je izdao odluku o izvršenju da se popiše i proda pokretna imovina iz stana tuženog. Sud je 3. jula 2007. godine zakazao izvršenje za 18. jul 2007. godine. Izvršni sudija je na taj dan otišao u stan optuženog, ali izvršenje nije sprovedeno.

U oba slučaja, sud nije odmah obradio predloge poverilaca za izvršenje presude. U prvom slučaju, izvršni postupak je trajao više od šest godina, a u drugom skoro godinu dana. Ovo odlaganje je prvenstveno zbog nedelovanja suda. Neizvršavanjem sudskih odluka na vreme, sud ne samo da je prekršio ZIP, već i pravo na pravedno suđenje.¹⁴

Prema tome, OEBS preporučuje da:

- Izvršne sudije treba odmah da obrade predlog poverilaca za izvršenje, kako ZIP zahteva.
- Advokati treba da zahtevaju da sudovi izvrše odluke njihovih klijenata na vreme.
- Kosovski Institut za pravosuđe treba da obučí sudije o Zakonu o izvršnoj proceduri.

¹³ Dana 11. juna 2007. godine, sud je obavezao tužioca da dopuni svoj zahtev za izvršenje. Nakon podneska tužioca dana 18. juna 2007. godine, sud je odbio zahtev. Tužilac je podneo žalbu na ovu odluku dana 10. avgusta 2007. godine, koja je i dalje nerešena. Neizvršenje ove presude, i rezultirajuća nemogućnost tužioca da koristi svoju imovinu bez ometanja, takođe može da predstavlja prekršaj člana 1 Protokola 1 ESLJP. Videti *Loizidou protiv Turske*, presuda, 18. decembar 1996. godine, paragrafi 58-64 (naći ćete da država ima izričitu obavezu da osigura da vlasnik nepokretne imovine ima pristup toj imovini da bi mogao da je koristi). Videti takođe *Kıpar protiv Turske*, ESLJP, presuda, 10. maj 2001. godine, paragrafi 178-289.

¹⁴ Pomena radi, u oba slučaja tužioci su zastupani od strane advokata koji nisu na odgovarajući način zahtevali da sudovi brzo obrade zahteve njihovih klijenata za izvršenje.